

Asia: VN/23992/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa ja toteaa esitysluonnoksesta seuraavaa.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on saattaa vuonna 1988 perustettujen soidensuojelualueiden rauhoitussäännökset lain tasolle ja yhdenmukaisiksi vuonna 2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain kanssa. Arvioiden perusteella lakimuutoksella on pääosin myönteisiä ja vähäisiä luontovaikutuksia, sillä kyseiset alueet ovat jo ennestään suojeltuja ja sisältyvät Natura 2000 -verkostoon. Ehdotetut muutokset selkeyttävät sääntelyä ja vahvistavat luontoarvojen huomioimista erityisesti poikkeuslupamenettelyissä. Luonnonvarakeskus pitää myönteisenä sitä, että kaikki soidensuojelualueiden rauhoitussäännöksistä poikkeamista koskevat lupa-asiat keskitetään Metsähallituksen toimivaltaan.

Vaikutukset luontotyypeihin ja ekosysteemeihin

Esityksessä täsmennetään soidensuojelualueiden perustamistarkoitus, joka kattaa aiempaa laajemmin suoluonnon lisäksi muut alueilla esiintyvät luontotyypit, lajiston ja linnuston. Tämä on ekologisesti perusteltua ja parantaa suojelun vaikuttavuutta, sillä monet alueet sisältävät muun muassa boreaalisia luonnonmetsiä, pienvesiä sekä tulva- ja pohjavesivaikutteisia luontotyypppejä. Sääntelyn yhdenmukaistaminen luonnonsuojelulain kanssa vahvistaa näiden luontotyyppien turvaa erityisesti lupaharkinnassa.

Lisäksi kivennäismaiden metsätalouden sekä rauhoittamattomien kasvien ja kasvinosien keruun kieltäminen kaikilla soidensuojelualueilla selkeyttää ja tiukentaa suojelutasoa. Käytännön merkitys on kuitenkin vähäinen, koska metsätaloutta ei alueilla ole viime vuosina harjoitettu.

Malmien etsintä suojelualueilla on suojelun peruslähtökohtien kannalta ongelmallista, sillä se tuo alueille toimintaa, joka lisää häiriötä ja riskejä luonnonarvoille jo etsintävaiheessa. Vaikka etsintä olisi luonteeltaan rajattua ja luvanvaraista, sen hyväksyttävyyttä edellyttää erityisen painavia perusteita sekä selkeää osoitusta siitä, ettei toiminta heikennä suojelun perusteena olevia luontotyyppisiä, lajistoa tai alueen ekologista eheyttä. Suojelun näkökulmasta perusteet malmien etsinnälle suojelualueilla ovat mielekkäitä vain poikkeuksellisesti, ja lähtökohtaisesti alueiden tulisi toimia taloudellisilta intresseiltä vapaina luonnon monimuotoisuuden turvaajina.

Vaikutukset lajistoon

Soidensuojelualueet ovat monin paikoin linnustollisesti arvokkaita, ja 36 aluetta on nimetty lintudirektiivin mukaisiksi erityisiksi suojelualueiksi (SPA). Rauhoitussäännösten päivittäminen ja lupamenettelyjen täsmentäminen parantavat edellytyksiä estää toimenpiteet, jotka voisivat heikentää suojeluperusteena olevien lajien elinympäristöjä tai aiheuttaa merkittävää häiriötä. Näin esitys tukee myös luonnonsuojelulain Natura 2000 -aluetta koskevia heikentämiskieltoja.

Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan esitys Metsähallituksen luvasta kerätä lintujen pesiä tieteellistä tai opetusta varten ei vastaa ainakaan laajassa mielessä nykyisiä tieteellistä tutkimus- ja opetustarpeita. Kyseessä voisi korkeintaan olla ympäristön tilan tutkimusta koskeva erityinen poikkeuslupa esimerkiksi ympäristömyrkköjen määrittämistarpeita varten.

Suojelualueilla sallittu metsästys voidaan pitää eläinsuojelun kannalta eettisesti perusteltuna vain, jos sille on selkeä ja osoitettu tarve, kuten eläinten hyvinvointia edistävä erityisen tärkeä kannansäätely tai vakavien haittojen ehkäisy. Metsästyksen tulee tällöin olla tarkasti rajattua, ajallisesti ja määrällisesti hillittyä sekä perustua tutkittuun tietoon. Ilman välitöntä eläinten hyvinvointiin tai ekosysteemin tasapainoon liittyvää perustetta metsästys on ristiriidassa suojelualueiden ensisijaisen tavoitteen eli eläinten elinrauhan ja luonnon itseisarvon turvaamisen kanssa.

Alueelliset kielteiset vaikutukset

Esitykseen sisältyy paikallisia kielteisiä luontovaikutuksia valtatie 21:n Palojoensuu–Maunu -perusparannushankkeen vuoksi. Jietanasvuoman ja Lätäsenon–Hietajoen soidensuojelualueiden rajauksia esitetään muutettaviksi, mikä johtaa pienehköihin, mutta paikallisesti merkittäviin

luontotyyppien pinta-alamenetyksiin. Natura-arvioinnin mukaan menetykset kohdistuvat muun muassa aapasoihin, boreaalisiin luonnonmetsiä ja tunturikoivikoihin, mutta kokonaisuutena heikennys Natura-alueiden suojeluperusteisiin ei ole merkittävä, kun hankkeeseen liitetyt lieventämistoimet toteutetaan.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Kokonaisuutena lakimuutoksen luontovaikutukset ovat pääosin myönteisiä tai neutraaleja. Esitys vahvistaa soidensuojelualueiden ekologista suojelua selkeyttämällä perustamistarkoitusta, yhtenäistämällä rauhoitussäännöksiä ja parantamalla poikkeuslupamenettelyjen luontoperusteista harkintaa. Esitystä voidaan tältä osin pitää luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta perusteltuna.

Thessler Sirpa
Luonnonvarakeskus

Huhta Esa
Luonnonvarakeskus